

DANIELI

Daniel in Bokobaru

Danieli gōna Babilonu kína ìba ù

Yudano kí Yoyakimu kíblena wè aagōdee guu, Babilonu kí Nebukaneza mò à Yerusalemu kagura kè. Ben Dii kí Yoyakimu nàne à ɔzĩ kōn Luda kpé pókenu, ben à tàò Babilonia bùsun à kàe a tãakpe auzikikaekiin.

Ben kína pì bè a begwari Asapenazane à mó kōn Isaraili gōkpare kè aōɔ kuu kí ke gbãade borii ùunu, gō maa seesai kè aō òndōɔ kà wà yã píngi dada wàgō wéezēē vīinu, gbē kè aōè yã òrɔ dō kpakpaa bensō aō goni kà wà zīi ke kíβenu. Gwàri pì bé eé Babilonia yã dadañne kōn à kyóo. Kína òie kè wà póblee kè eè ble lán guu e dɔɔ nà líinne kōn wēe kè eè miio, wà yã dadañne ai wè aagō, beee gbera aōé zīi keare. Yuda kenu kú í té, Danieli kōn Ananiao kōn Misailio kōn Azariao. Gwàri pì í tó liéñne. À tó kpà Danieline Betesaza, Anania sō Sadaraka, Misaili sō Mesaki, Azaria sō Abedinego.

Danieli zèò a swèn kè é kína pó ble kesō à à wēe mi à gbāsī léro, ben à zé wète begwari pì le à póblee pì tó gwe. Ludaa tò begwari pì gbēkke kè Danieline à à wēnda gwà, mōde à bène: Má a dii kína vīa vī, zaake àpì bé à a póblee kōn íminao òie. Tó à n e pɔsɔiaa guu de n sáa daanɔla sō né? Né tó yã pì wí ma musu kína ae. Gwàri pì dākpari òie à làakari gō kú Danielia kōn Ananiao kōn Misailio kōn Azariaoa, ben Danieli bène: Ì wamɔwa n zòblerinu yō ò gwa ai gurɔ kuri. Neègae dò lá atēe kpáawa kōn ío ado ò wa lékōzi kōn gōkpare kè aōɔe póblee

dōnkō blee kōn kínaonɔ, né gbasá n̄ kéwe lán n̄ yezi nà. À wènn̄e yā beeezi, ben à kènn̄e le ai gurɔ kuri.

Kè gurɔ kuri pì pàpa, à n̄ gwá, ben à è aɔɔ aafia vī aɔɔ mèkpana de gōkpare kpaaa kè aɔɔe pòble dōnkō blee kōn kínaonɔla. Ben aɔ dākpari pì e kína pòble kōn à wèeò kpámma dɔro, séde dò lá pāa. Luda gōkpare gōɔn siigōɔ pìnɔ gbà dōna kōn wéezēeò. Aɔ takada yáasi dō, ben aɔɔ laasuu vī n̄ píngi. Danieli sō wéegupu'ena kōn nana bókōtenao dō.

Kè wè aagōɔ kè kí Nebukaneza diè wà yā dada gōkpare pìnɔne lé kà, ben begwari pì gàányo à kiia. Kè kína fàadi bòn̄yo, ben à è kè aɔ gbē kee sēnkpe kōn Danieliòro kōn Ananiaò kōn Misailio kōn Azariaò, ben aɔ gō à ìbanɔ ũ. Kína n̄ lála òndō kōn dōnao yā musu píngi, ben à è aɔɔ de māsokerinɔ kōn wéezēri kè aɔɔ kú a b̀usu guunɔla píngi leo kuri. Danieli kú gwe ai Sirusu kíblena wè káaku guu.

Nebukaneza nana'ona anduna kpatanɔ yā musu

Nebukaneza kíblena wè plaadee guu à nanaanɔ ò. Nanaa pì yā à kù gbāa, eé f̄ à ii òro. Ben à bè wà māsokerinɔ kōn asidōrinɔ kōn ēzēdeenɔ kōn sɔsɔneyādōrinɔ sísi le aɔ nanaa pì bókōteare. Kè aɔ mò à ae, à bènn̄e: Ma nanaa ò, nanaa pì ma kù gbāa. Má yezi mà nanaa pì asii dō. Ben aɔɔ bène kōn Siria yāo: Wà n̄ dō aafiaò, Zaaki! N̄ nanaa pì yā o wamɔwa n zòblerinɔne, wé à bókōtenne. Kína bènn̄e: Yā kè ma zeo mà keareen yè. Tó ée nanaa pì kōn à bókōtenao omero, weé a zōzōkōre wà a uanɔ ke tuburaa ũ. Tó a nanaa pì kōn à bókōtenao tōkēm̄e sō, mé a kpe da maamaa, é gbaanɔ e a asaia ũ. À nanaa pì ome sa kōn à bókōtenao.

Aã èara wà bène dɔ: Kí, ò nanaa pì o wamɔwa n zòblerinɔne, wé à bɔkɔtɛne. Ben kína bèñne: Má dɔ sãnsãn kè ée yã gágaame, kè á yã kè ma zɛo mà kearee dɔ yãnzì. Tó ée nanaa pì omero, yã mèn doo bé à gɔ̀are. A lé kpàkɔsɔ à egɛe tòmɛ kɔn yãlekpeɛome ai yã gɔ̀ gá lie. À nanaa pì omɛ, mégɔ̀ dɔ kè é fɔ̀ à à bɔkɔte. Ben aã bène: Kí, gbẽkee kú anduna guu kè ée fɔ̀ à yã kè née gbekaa kèkii bɔkɔtɛnɛro. Kína kee kuu kè à yã beee taka gbeka màsokerinɔ kɔn asidɔrinɔ kɔn sɔsɔneyãdɔrinɔaro, baa tó kí ìsi gbãadeeme. Kí, yã kè née gbekaa pì zĩũ. Gbẽke é fɔ̀ à onɛro, sé Luda, bensɔ̀ à bæe kú gu dɔnkɔ̀ kɔn wamɔwa gbẽntɛnɔro.

Yã beee tò kína pẽtẽ kè à pɔ̀ fẽ maamaa, à bè wà Babilɔnu ãndɔrinɔ dede ñ píngi. Kè wà ãndɔrinɔ dedena yã kpàakpa kè, ben wèe Danieli kɔn a gbẽnɔ wetɛɛ wà ñ dede. Kè kína dogarinɔ gbẽnsi Ariokì gàa Babilɔnu ãndɔrinɔ dede, ben Danieli yãzedeè òne kɔn asãnsio à à là à bè: Bóyãnzì kína yã pãsí pì d̄ezi? Ben Ariokì yã pì tɔ̀kè Danieline. Ben Danieli gàa à wée kè kínaa à sɔ̀ kɔn gurɔ̀ɔo aɛ féte gbasa à nanaa pì bɔkɔtɛne. Ben à tà bæ à yã pì tɔ̀kè a gbẽnɔne Anania kɔn Misailio kɔn Azariao. À bèñne aã wée ke Luda Musudea à wẽnda d̄óñne nanaa pì asii yã musu, le wàton ñ dede kɔn Babilɔnu ãndɔri kpaaanɔro yãnzì.

Gwãavĩn Danieli wéegupu è, Luda Musude nanaa pì asii òne, ben Danieli à sáabu kpà à bè:

Wàgɔ̀ Luda sáabu kpaa gurɔ̀ píngi,

àmbe à ãndɔ̀ kɔn gbãaaoo vĩ.

È gurɔ̀ kɔn à zakao lie,

è kínano kpá kpatan è ní bɔn,
è ɔ̃ndɔɔ da ɔ̃ndɔ̃deenɔne,
è dɔ̃na kpá wéezērinɔa.
È asii yāno kɔ̃n yā kè aɔ̃no utenanɔ ɔɔɔaíne,
à gusia yāno dɔ̃, zaake àmbe è guu pu.
Ma n sáabu kè ma dezinɔ Luda,
ma n tó kpà,
zaake n ɔ̃ndɔ̃ kɔ̃n gbāaaɔ kàarame.
N yā kè wá gbèkammaa tɔ̃kème,
n nanaa kè kína ò ɔ̃ɔɔawe.

Danieli nana bɔkɔ̃tena kínane

Ben Danieli gaa Ariɔki kè kína à diè à Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ dɛdɛɛ kiia à bène: N̄ton Babilɔnu ɔ̃ndɔ̃rinɔ dɛdɛro. N̄ gámao kína kiia le mà à nanaa bɔkɔ̃tene. Gwe gɔ̃ɔ Ariɔki Danieli sè à gaa kína kiia à bène: Ma gbē kè eé fɔ̃ à n nanaa bɔkɔ̃tɛnnɛɛ è Yuda zizɔno té. Kína Danieli kè wè bene dɔ Betesaza là à bè: Né fɔ̃ n̄ nanaa kè má ò bɔkɔ̃tɛme n̄ à yáasi tɔ̃kèmeɔ? Danieli wèàla à bè: Ɔ̃ndɔ̃ri ke asidɔ̃ri ke màsokeri ke sɔ̃sɔneyãdɔ̃ri ke é fɔ̃ à asiiyã kè ní gbèka pì onnero. Mɔde Ludaa kú musu, àmbe è asiiyã oíne. Kí Nebukanɛza, Luda yā kè eé mó ke ziaa ɔ̃ɔ̃anneme. Nanaa kè ní ò n gádoa kɔ̃n wéegupu kè ní èon yè. Kí, gurɔɔ kè ní daena n gádoa n laasuu tà yā kè eé mó keea. Luda bé è asiiyã ɔɔɔaíne, ben à tò n yā kè eé mó kee dɔ̃. Mapi sɔ̃, èe ke ma ɔ̃ndɔ̃ɔ bé à de danɔ pɔ́la gbasaa Luda asiiyã pì òmɛro. À òmɛ le n̄ e n̄ à bɔkɔ̃te mame ñgɔ̃ laasuu kè kú n n̄ɔse guu dɔ̃.

Kí, n guu gwà ben n pólke taka è n ae lán gbēntee bà. À bíta èe té kee bensõ à naasi vī. Pól taka pì mì né vurame atēe, à kùse kōn à gāsānō né kondogi, à gbēee kōn à gisino né m̀gotēme, à gbáno né m̀sime, à gbálanō né m̀si kōn gũome. Gurɔɔ kè nées gwa, gbèsi ke gbòro, èe ke gbēke bé à ɔ kèaro, ben à m̀ à sì pól taka pì gbála kè de m̀si kōn gũo ũunɔa, à n wíwi. Gɔɔgɔ m̀si kōn gũo kōn m̀gotēo kōn kondogio kōn vuraò wìwi, ben à g̀ lán ése m̀siaa kè kú pólweegbēkiia bà. À g̀ete kōn ãao, wèe à gbè e dɔro, ben gbèsi kè sì pól taka pì g̀ kpìi gbèntē ũ à anduna pà píngi.

Nanaa pìn gwe. Kí, wé à bɔkɔtenne sa. Kí, m̀be kínano kína ũ. Luda Musude n kpa kpatan kōn ikoo kōn gbāaaò kōn gakuio. À gbēnteenɔ kōn ǹbɔsētēnɔ kōn bāano nanne n ɔzī. Guu kè aɔ kún píngi négɔ de n kína ũme. M̀be mì kè de vura pì ũ. Kpata pānde é bɔ n kpae, eé ká n kpata ũro. Bee gbera à aagɔdee é bɔ à da andunala píngi. Beeen m̀gotē pì ũ. Kpata siigɔdee é m̀, eégɔ gbāa lán m̀si bà, zaake m̀si è pól píngi wíwi à n tí bome. Lán m̀si è pól wíwi nà, len eé kpata káakupɔnɔ mì de à n ke dúgudugu le. Lán n à gbálanɔ kōn gbánenɔ è nà, à gukenɔ de gũ kpatana ũ bensõ à gukenɔ de m̀si ũ, len kpata pì égɔ kēkēkōana le, m̀de m̀si gbāaa égɔ kú à guume, zaake n è m̀si kakōana kōn gũo. Lán gbáne pì gukenɔ de m̀si ũ nà bensõ à gukenɔ de gũ ũ, len kpata pì kpadoo égɔ gbāa vī le, à kpadoo égɔ busana. Lán n m̀si è kakōana kōn gũ kpatanao nà, len gbēntee boriino égɔ kú gwe kakōana le, m̀de aḡé kɔ síro lán n è m̀si è kɔ sí kōn gũoro nà.

Kína pìno gurɔ Luda Musude é kpata kè è yāaroo fɛɛ. Kpata pì m̀idena v̄iro, eé ḡɔ bori pāndeno ṕ ó ù zikiro. Kpata pì é kpata káakupɔ p̀ino ke dúgudugu à n̄ m̀i dɛ, àpi bé eéḡɔ kuu gurɔ píngi. Lán n̄ è nà gb̀esi ke gb̀oro kpiiia, èe ke gb̀eke bé à ɔ k̀aro, ben à g̀aa à m̀osi k̄n m̀ogot̄eo k̄n ḡũo k̄n kondogio k̄n vuraɔ w̄iwi, kí, Luda Bítade yā kè eé ḿo ke ziaa òd̄oanneme. Nanaa pì né yāpuraame, à b̄ok̄t̄ena náane v̄i.

Ben kí Nebukaneza dàe a puua Danieli ae à bèe l̄ine, ben à bè wà saa oa wà tuaetiti kpatane. À bè Danieline: A Luda né t̄aano Ludame, k̄inano diime yāpura. Àmbe è asiiyā b̄onne gupuraaa, zaake n̄ f̄ɔ n̄ b̄owe k̄n asii p̄io. Ben kína Danieli gbà gbāaa à à gbà p̄ono à ḡè ɔla, à à kpà kpatan àḡɔ wée téare Babilonu b̀usuzi, à à diè Babilonu ònd̄orino píngi gb̀ensi ù. Danieli wée kè kínaa, ben à Sadaraka k̄n Mesakio k̄n Abedinegoo diè Babilonu b̀usu gbāadeeno ù. Danieli s̄ɔ kú k̄ibeme.

Ḡɔn aaḡɔ zuna m̀odate guu

Kí Nebukaneza t̄aa pì k̄n vuraɔ lán gb̀entee bà. À lez̄i kà g̀às̄asuu baaaḡɔ, à yàasa s̄ɔ g̀às̄asuu sw̄eedom̄e. Ben à p̄èe Dura guzuren Babilonu b̀usun. Ben à lékp̄as̄a kè a b̀usu gb̀ensinone le āɔ k̄ɔ kak̄ɔa, k̄inano, lédammarino, z̄ik̄pe gb̀ensino, gbāadeeno, ɔɔ'uterino, yākp̄akerino, yāḡɔḡɔrino k̄n a b̀usu kpatablerino n̄ píngi, āɔ ḿo ṕo kè à pì à p̄èe pì kya ke. Ben b̀usu gb̀ensi p̀ino k̄ɔ k̄ak̄ɔa ṕo taka pì kyakenazi āɔ zèze à ae. Ben kp̄aakp̄akeri bè pariinone gbāngbān: B̀usu píngi gb̀eno k̄n bori píngio, à yā kè wà dièaree ma. Tó a kuru'ɔ mà k̄n kureo k̄n googeo k̄n kúuo k̄n m̄ɔɔo k̄n k̄ɔk̄ɔp̄ono píngi, à kúe à d̄onzi ke ṕo taka kè kí Nebukaneza pì k̄n vuraɔ à p̄èe p̄ine. Gb̄e kè ḡi kúe à

dɔnzi kenezi, weé adee zu m̀odate pāsī guu g̃ɔɔmɛ. Beee yānzi tó gbēno k̃k̃ɔpɔ p̃no ́ mà, bùsu píngi gbēno ke bori píngin yoo, ãè kúe wà dɔnzi ke vura ṕ taka p̃ne.

Guro beeean sɔsɔneyăd̃ori kenɔ m̀ò wà Yuda kenɔ káara kè ã bè kí Nebukanɛzane: Wà n d̃o aafiao Zaaki! Kí, n yā diɛ n bè, tó gbēno k̃k̃ɔpɔno ́ mà, ã kúe wà dɔnzi ke ṕ taka kè n̄ p̃i k̃n vuraɔ p̃ne. N bè gbē kè èe kúe à dɔnzi kenɛro, weé adee zu m̀odate pāsī guume. T̀ò, Yuda kenɔ kuu, n n̄ díe Babilɔnu bùsu gbāadeeno ũ. Ã tón Sadaraka, Mesaki k̃n Abedinegoo. Kí, gbē p̃no è n yā maro ãè n t̃ano gbāgbāro, bens̃o ãè dɔnzi ke vura ṕ taka kè n̄ p̃eɛ p̃nɛro. Ben Nebukanɛza f̃e maamaa à bè wà móare k̃n Sadarakao k̃n Mesakio k̃n Abedinegoo. Ben wà m̀ò wà gbē p̃no kp̃aa. Nebukanɛza n̄ lá à bè: Sadaraka, Mesaki k̃n Abedinegoo, ée gii ma t̃ano gbāgbāzi yāpuran ý? Ée gii dɔnzi ke vura ṕ taka kè má p̃enezin ý? Tó a soru kè à kúe à dɔnzi ke ṕ taka kè má p̃i p̃ne gurɔɔ kè a p̃no ́ mà, eé ke maa, m̀ode tó ée dɔnzi kenɛro, weé a zu m̀odate pāsī guu g̃ɔɔmɛ. T̃aa kparee bé eé f̃o à a bo ma ɔz̃i? Ã bè: Kí, à zé ṽi wà wa z̃inda boɔro. Kí, tó wà wa zu m̀odate guu, wa Dii kè weè z̀ò d̃ozi é f̃o à wa boɔn à wa sí n ɔz̃i. Baa tó èe ke s̃oro, ñg̃o d̃o kè wé n t̃ano gbāgbāro. Wé dɔnzi ke vura ṕ taka kè n̄ p̃enɛro. Ben Nebukanɛza p̃o f̃e p̃as̃ip̃as̃i à uu s̃is̃inzi. À bè wà m̀odate kaara de yā p̃ola leo swɛɛplaa. Ben à ò a z̃ikpe g̃osagbāa kenɔne ã Sadaraka k̃n Mesakio k̃n Abedinegoo yiɔi wà n̄ zu m̀odate pāsī p̃i guu. Ben g̃osa p̃no n̄ ỹiɔi k̃n n̄ p̃ókāsāa kè ãɔ danano, utano k̃n s̀okotonɔ k̃n lawanino píngi, ben ã n̄ sé wà n̄ zu m̀odate pāsī

pì guu. Lán kína yā diē pāsīpāsī nà bensō mòdate pì wà maamaa, ben té puusu gōsagbāaa kè aō n zún pìnɔ lè à n déde. Gōɔn aagōɔ pìnɔ sō aō gāa wà sī mòdate gbāaa pì guu yiyina.

Ben kí Nebukanēza kè gīri à fēe à zè, ben à a ìbanɔ là à bè: Gōɔn aagōn wà zù tén yiyinaroo? Aō wèàla wà bè: Leme kí! Ben à bè: À gwa! Gōɔn siigōn má è. Aō porona aōe taa oo té pì guu bensō èe pòke wòm̄maro. Aō gōɔn siigōdee bōkōba Luda Né keo. Ben à sō mòdate pì lézi à bè: Sadaraka, Mesaki kōn Abedinegoo, Luda Musude zòblerinɔ, à bɔe. Ben aō bòe té pìn. Bùsu gbēnsinɔ kōn lédammarinɔ kōn zīkpe gbēnsinɔ kōn gbāadeenɔ kōn kinanɔ kākōanzi aō è té pì e fō à pòke wòm̄maro. Baa aō mìkã e té kūro, aō utanɔ e yakaro, wèe tésukpe gūu mam̄ma sero. Ben Nebukanēza bè: Wà Sadaraka kōn Mesakio kōn Abedinegoo Luda sáabu kpá! À a malaika zì à a zòbleri kè aō à náane vīinɔ mì sī. Aō gī yā kè má diē kezi aō n zīnda kpà gaaa, le wàton kúe wà dɔnzi ke dii pāndenɔnero yānzi, sé n Dii. Beee yānzi yā kè má diē yè. Tó gbēke Sadaraka kōn Mesakio kōn Abedinegoo Luda tó zaaa sī, bùsu píngi gbē ke bori kpareen yoo, weé à zōzōkōre wà à ua ke tuburaa ūme. Zaake dii pānde é fō à gbē mì sí lero. Ben kína Sadaraka kōn Mesakio kōn Abedinegoo gwena kàarañe Babilɔnu bùsun.

Nebukanēza nana'ona lí yā musu

Kí Nebukanēza bé èe yā kè oo gbē píngine, bùsu gbē píngi kōn borii kè kú anduna guu píngio à bè: Àgō kuu kōn aafiao maamaa! Má è à kè maa mà dabuyā kōn yābɔnsae kè Luda

Musude kèmɛɛnɔ oare. À dabuyãno bíta fá! À yãbɔnsaɛnɔwɔ pãsí. À kpata yãana vïro, à kíblena éǵɔ kuu gurɔ píngime.

Mamɔma Nebukanɛza má kú nnamana guu ma be, ma laakarí kpáɛna, ben ma nanaa ò ai vïa ma kũ. Kè má daena ma gádo musu yã kè má è kɔn laasuu kè má lèò tò swè kèmagu. Má diɛ kè wà mómɛ kɔn Babilɔnu ɔndɔrinɔ ní píngi aɔ nanaa pì bɔkɔtemɛ. Kè asidɔrinɔ kɔn dabudabukerinɔ kɔn sɔsɔneyádɔrinɔ kɔn mäsokerinɔ mò, ben ma nanaa pì yã ònne, aɔɔe fɔ wà à bɔkɔtemero. Zãazãan Danieli kè wà ma tãa tó kpàne, kè wè bene Betesaza mò ma kiia, ben ma nanaa pì òne. À Luda kè kú adona Ninii ví. Ma bè: Betesaza, ɔndɔrinɔ gbënsi, má dɔ kè ní Luda kè kú adona Ninii ví, asiiyã éǵɔ zĩũnnero. Yã kè má è nanaa guun yè. Ñ à bɔkɔtemɛ. Pó kè má è ma laasuu guu gurɔwɔ kè má daena ma gádo musun yè. Mée guu gwaa ben ma lí è zena tɔɔte gura súusu, à lezĩ maamaa. Lí pì bíta kũ à gbà ai à mìsɔntɛ gaa à zè ludambɛɛa. Wè lí pì e zaa anduna lé zekiinɔa píngi. À lánɔwɔ maa, à né ì bíta, à póblee mò gbè píngia. Nòbɔsɛtenɔ ɔra è à gbáru, bãano è mó wà zɔzɔ à gànɔa. Pó wëndide píngi è póblee ea.

Mée pó pì ee wéegupu guu gurɔwɔ kè má daena ma gádo, ben ma malaika è bɔna ludambe. À lé zù gbãngbãn à bè: À lí pì zò à né à à gànɔ kɛɛ. À à lánɔ woro à à beeno fáakɔa. À tó nòbɔnɔ bàà lé wà kɛa. À tó bãano bɔɛ à lánɔ guu. Mòde à lí pì kusu kɔn à kãsãano tó tɔɔte guu à m̀si gada kpàne kɔn m̀gotɛ p̀o sè guu gwe. Kpíi é kpáàla, eéǵɔ kú sɛn gwe kɔn nòbɔnɔ. À mì é likɔa, à laasuu é gɔ lán nòbɔnɔwɔ pó bà ai wè swɛɛplaa. Malaikanɔ bé wà yã kè Ludaa diɛ pì ò, à ìba pìnɔ bé wà yã kè

Luda zèo kpàakpa kè, le gbě kè aṣo kuuno e wà dṣ kè Luda Musude bé à iko vī gběntee kpatanṣa. È gbě kpá kpatan lán à yezi nà, baa gbě kè kēsāna. Mamṣma kí Nebukanēza, nanaa kè má òn gwe. Betesaza, n̄ à bṣkṣteme sa, zaake ma kpata ṣndṣri kee e fṣ à bṣkṣtemero. Mṣde né fṣ, zaake ní Luda kè kú adona Ninii vī.

Danieli nana bṣkṣtena kínane

Ben Danieli kè wè bene dṣ Betesaza bídi kè yā pià. Laasuu kè èe læ tò swè kèn. Ben kína bè: Betesaza, n̄ton tó nanaa pì kṣn à bṣkṣtenao n vīa kūro. Ben Betesaza bène: Ma dii, Luda tó nanaa pì gṣ de n zangurinṣ yā ũ. Luda tó à bṣkṣtena gṣ de n ibeenṣ yā ũ. Lí kè ní è bíta bensṣ à gbāa ai à m̄sṣntē zṣ ludambēea, ben wè e zaa anduna lé zekiinṣa píngi. À lánṣṣ maa, à né ì bíta, à pṣblee mṣ gbě píngia. Nṣbṣsētēnṣ kú à gbáru, bāanṣ è mṣ zṣzṣ à gānṣa. Kí, mbe lí pì ũ. N iko bíta bensṣ ní gbāa vī. N bítakee gbā à zṣ ludambēea, n kpata ṣ tà ai anduna léa. Kí, n malaika ke è bṣna ludambe à bè: À lí pì zṣ à ke pṣpṣ, mṣde à à kusu kṣn à kāsāanṣ tó tṣtēn. À m̄si gada kpáne kṣn mṣgotēo sṣ guu gwe. Kpíí é kpáàla, eégṣ kú kṣn nṣbṣsētēnṣ ai wè sweeplaa.

Kí, à bṣkṣtenan yè. Yā kè Luda Musude diē ma dii kína yā musun yè. Weé pémma wà n bṣ gběnteenṣ té, négṣ kú kṣn nṣbṣsētēnṣ négṣ sṣ soo lán zù bà. Kpíí é n gbě, négṣ kuu le wè sweeplaa ai n̄ gá dṣ kè Luda Musude bé à iko vī gběntee kpatanṣa, è gbě kpá kpatan lán à yezi nà. Lán à bè wà líkusu kṣn à kāsāanṣ tó nà, beee bè tó n Luda dṣ ikodee ũ, eé eara à n kpá kpatan. Beee yānzi kí, n̄ ma lédamma kè ma. N̄ kē n

durunnɔa ñgõ yã kee a zéa. Ñ n yã zaakena tó ñgõ gbēkee kee takaasideenɔne, ke n nnamana égõ gaa gwée.

Yã pínɔ kí Nebukanéza lè píngi. Mɔ kuri awéplaaa gbera kína e táa oo a be kpé bíta musu Babilɔnu. Ben à bè: Babilɔnu bíta kè má kàe ma kíblekii ũun yèroo? Má kàe kɔn ma iko gbāaa ma kíkè gakui yānzime. Ai kína gõ yã pì o à yāa, kòto ke bò ludambe à bè: Kí Nebukanéza, yã kè wà ò n yã musun yè: Wà n bɔ kpatan sa. Weé pémma wà n bɔ gbēnteenɔ té, négõ kú kɔn nòbɔsēténɔ négõ sè soo lán zù bà. Négõ kuu le wè swéplaa ai ñ gá dõ kè Luda Musude bé à iko vī gbēntee kpatanɔa, è gbē kpá kpatan lán à yezi nà. Gwe gõ yã kè wà ò Nebukanéza musu kè. Wà pèa wà à bò gbēnteenɔ té, à sè sò lán zù bà, kpíi à yàku. À mikā gbà lán kúu kã bà, à ɔnkɔkɔ bòbɔ sòɔɔɔɔ lán bã ɔnkɔkɔ bà.

Kè wè swéplaaa pì pàpa, mamɔma Nebukanéza ma wée sè ma musu gwà, ben ma su ma làakaria. Ben ma Luda Musude sáabu kpà ma Gurɔpingide tó kpà ma bèe line. Zaake à kíkèe yāana vīro, à kpata ègõ kuu gurɔ píngi. Gbē kè aɔ kú anduna guunɔ ní píngi dene póke ũro. È ke lán à yezi nà kɔn gbāadee kè aɔ kú musunɔ kɔn gbēntee kè aɔ kú tɔɔténɔ. Gbēke è fɔ à kpànero, gbēke è fɔ à bene bón èe keero.

Gurɔ kè ma su ma làakaria, ben ma eara ma su ma kíkègakuin kɔn bèe kɔn bítakee. Ma ìbanɔ kɔn ma bùsu gbāadeenɔ ma gbeka, aɔ ma ka kpatan, ben ma iko de káakupɔla. Mamɔma Nebukanéza mée musu Kína sáabu kpaa sa mée bèe liine mée à tó kpaa, zaake à yākenanɔ maa píngi, ègõ yã kee a zéa. Eé fɔ à gbē kè è a zīnda sé lezī busa.

Yǎ kēna gūa

Kí Belisaza a bùsu gbāadeenɔ sɪsɪ zĩbaa pɔbleea gɔɔn wàa sɔɔro, ben èe wēe miinyo. Kè à pɔɔ kè í pìà nna, à bè wà mó kɔn vura ímibɔɔ kɔn kondogi ímibɔ kè a dezi Nebukaneeza sèe Luda kpén Yerusalemunɔ le à í mio, àpì kɔn a bùsu gbāadeenɔ kɔn a nɔɔɔ kɔn a nɔ yìgisainɔ. Ben wà mò kɔn togoo pìnɔ, aɔɔe í miio. Kè aɔɔe wēe mii, aɔɔe tãa kè wà n kè kɔn vura kɔn kondogio kɔn m̀gotēo kɔn m̀sio kɔn lío kɔn gbèo sáabu kpaa. Gwe gɔɔ gbēntee ɔɔ b̀ fitia'izi, èe ɔgbɛ kēe kíbɛ gũ kè lólɔnaa. Kína ɔɔ pì è, èe pɔ kēe, ben à laasuu tò swè kèn. À uu yàkɔte à gbāaa bùsa, ben à gbánɔɔ e lugalugaa. À wii gbāaa lè à bè, wà mó kɔn asidɔrinɔ kɔn sɔsɔneyãdɔrinɔ kɔn m̀sokerinɔ. Ben à bè Babilɔnu ɔndɔri pìnɔne: Gbē kè ɔgbɛ kèki kyó kè ben à à b̀kɔteme, mé gumusu tēa kɔn vura kãmbēeo danɛ, eé gɔ ma bùsu gbāadeenɔ gbē aagɔdee ũ. Kè kína ɔndɔri pìnɔ gè n píngi, ben aɔ gbēkee e fɔ à ɔgbɛ pì kyó kè à à b̀kɔtenero. Swè èara à kè kí Belisazan maamaa, à èara à uu yàkɔte, ben à bùsu gbēnsinɔ gɔ bídi guu.

Kè kí naɔ kína kɔn bùsu gbēnsinɔ zɔka mà, à gènzɪ pɔblekiia à bè: Wà n dɔ kɔn aafiao Zaaki! Ǹton tó n laasuu n ǹse yakaro, ǹton tó n uu gɔ sisinaro. Gbēkee kú n bùsun kè, à Luda kè kú adona Ninii vĩ. N dezi Nebukaneeza gurɔ wà è à làakari vĩ kɔn wéezēeo kɔn ɔndɔɔ lán Luda bà. N dezi à diè wéezērinɔ kɔn asidɔrinɔ kɔn sɔsɔneyãdɔrinɔ kɔn m̀sokerinɔ gbēnsi ũ. À ɔndɔ kɔn à dɔnao pāsĩ, è yã píngi ma. È nanaanɔ b̀kɔte è yã zĩũunɔ yáasi t̀kē kɔn yãlekɔzinanɔ. À tón Danieli. Kína tó kpàne dɔ Betesaza. Ǹ à sísɪ se, eé yã pì b̀kɔtenne.

Kè wà mò kǎn Danielio kína pì kiia, ben kína bène: M̀be z̀z̀z̀ k̀è ẁè be Danieli k̀è ma dezi b̀ò Yudano b̀usun ṹ? Má mà wà bè ní Luda Ninii v̄i, ní làakari v̄i kǎn wéez̄ēo kǎn ̄nd̄ wéeb̄nao. Wà m̀me kǎn ̄nd̄rino kǎn yā́asid̄rino tia, le ā ɔgb̄e k̀è kyó ke ā à b̀k̄t̄eme, m̀de āɔe f̄ro. Má mà wà bè neè f̄ n̄ yāno b̀k̄t̄e neè f̄ n̄ yālek̄z̄inano t̄k̄. Tó n̄ f̄ n̄ ɔgb̄e k̀è kyó k̀è n̄ à b̀k̄t̄eme, mé gumusu t̄ea kǎn vura k̄ambeo danne, né ḡo ma b̀usu gb̄adeeno gb̄e aaḡdee ũ. Ben Danieli bène: N̄ n̄ gbaano k̄i n̄ asaiapo pì kpá gb̄e p̄andea. M̀de baa kǎn beeeo mé ɔgb̄e pì kyó kenne kí, mé s̄o b̀k̄t̄enne. Kí, Luda Musude bé à k̄ike kǎn b̄itakeeo kǎn gakuio kǎn bèeo kpà n̄ dezi Nebukaneezaa. Lán à à s̀è lez̄i nà, gb̄e p̄ingi à v̄ia v̄i, āè m̀ siene, bori p̄ingi ke yā'ona bori p̄ingin yoo. Gb̄e k̀è à yezi à à de, è à dem̄e. Gb̄e k̀è à yezi à à bo, è à b̄ome. Gb̄e k̀è à yezi à gwena kaarane, è à kaara. Gb̄e k̀è à yezi à à busa, è à busame. M̀de k̀è à a z̄inda s̀è lez̄i à swā gb̄aa k̄i bens̄o à zaza k̄i, ben Luda à b̀o kpatan à à gakui k̀ò è. Wà p̀ea wà à b̀o gb̄enteeno t̄e, à laasuu ḡè lán ǹb̄ono p̀o bà. À kú kǎn sakeno à s̀è s̀ò lán z̀u bà. Kp̄i à ỳaku, ben à d̄ò sa k̀è Luda Musude bé à iko v̄i gb̄entee kpatan̄a, è gb̄e k̀è à yezi kpá kpatan. Mpi s̄o Belisaza, à dion n̄ ũ. Baa k̀è ní yā p̄ino d̄ò p̄ingi, née n̄ z̄inda busaro. N̄ d̄ok̄è Dii Musudeo ní tò wà mò kǎn à kpé togoono, ben mpi kǎn n̄ b̀usu gb̄ensino kǎn n̄ n̄ono kǎn n̄ no ỳigisaino w̄e m̀io, ben n̄ t̄aa k̀è wà k̀è kǎn vura kǎn kondogio kǎn m̀got̄eo kǎn m̀sio kǎn lío kǎn gb̄èò sáabu kpà, p̀o k̀è āè guu ero āè yā maro bens̄o āo d̄na v̄iroono. N̄ w̄endi kǎn n̄ ziaao kú Luda ɔz̄ime, ben née bèe línero. Beee yānz̄in à tò ɔɔ pì mò à ɔgb̄e pì k̀ezi.

Yã kè ɔɔ pì kèn yè: Mene, mene, tekeli, paasi. Yã pìno bokōtenan yè: Mene bè, Luda n kiblegurɔɔ nàro à à lé zè. Tekeli bè, wà n tìisi lé gwà kilooa wà è née kiloo séro. Paasi bè, wà n kpata kpàatete Midiãno kōn Pesianone.

Belisaza yã ò a ìbanone, ben aõ gumusu tēa kōn vura kãmbëeo dà Danieline wà kpàakpa kè wà bè, bùsu gbãadeeno gbē aagōdeen à ù. Gwãavī dōnkō pì guun wà Babilonia kí Belisaza dè. Midiã borii kè wè bene Dariusu bé à vèè à gēe ù a wè baaagō awēplaadee guu.

Danieli zuna músuno wèen

À kà Dariusune à bùsu gbãadeeno die gōon baswēedo, ben à n díedie a bùsun píngi. À gōon aagōwò die n gbēnsino ù. Danieli né gōon aagōwò pìno dokeme. Bùsu gbãadeeno è n yāno tōkē gbē pìnone, le wàton ásarú ke kínanero yānzi. Danieli òndōwò wéebona de gbēnsinola kōn bùsu gbãadeeno n píngi, ben kína zèo à à die a bùsu gbēnsi ù. Ben gbēnsino kōn bùsu gbãadeenowò e zé wetee wà yāke ea kpata kè à blè yā musu, mōde à taari vīro, aōwe yāke earo, zaake à náane vī a yākena guu píngi. È pā kpá yākeziro è sāsā yākearo. Ben aõ bè: Wé yākee e Danieliaro, tó èe ke à Luda doka musu baasiro. Ben gbēnsino kōn gbãadeeno mì pèkōre aõ gàa wà kína lè wà bè: Kí Dariusu, wà n dō kōn aafiao! Wamowa gbēnsino kōn kínano kōn zìkpe gbēnsino kōn gbãadeeno kōn lédammarino kōn n ìbano n píngi, wa lé kpàkōsō wá è à maa n yā kè die ñgō zīi keea. Guru baaakuri daguran tó gbē wéè kè dii kea ke gbēnteen yoo, tó èe ke mpi baasiro, wà adee sé wà zu músuno wèen. Kí, n yā pì die sa n ɔ da takada kèn, le gbēke tón yā pì liero yānzi. Eégō de

Midiāno kōn Pesiano doka kè weé f̄ wà gbororoo ũ. Ben kí Dariusu yā pì diè à a ɔɔ dà takadan.

Kè Danieli mà wà yā pì diè, à tà be. À kpé kè kú musu windonɔɔ ae dɔ Yerusalemua wēwēna. Ben à kùe à adua kè à Luda sáabu kpà, lán è ke nà lán guu e dɔɔ nà gèn aaḡḡ. Ben gbē pino mì pèk̄re ā gàa wà à è èe adua kee èe donle wée kee Ludaa. Ben ā gàa wà kína lè yā kè à diè pì musu wà bè: N yā diè n bè ai gurɔ baaakuri dagura gbē kè wée kè dii kea ke gbēnteen yoo, tó èe ke mpi baasiro, weé adee sé wà zu músunɔ wèe guume. Ben kína bè: Yā pì seka v̄iro, à ḡo Midiāno kōn Pesiano doka kè weé f̄ wà gbororoo ũme. Ben ā bène: Yudanɔ bùsu z̄iz̄o Danieli è n yā daro ke yā kè n diè pì. Èḡo adua kee lán guu e dɔɔ nà gèn aaḡḡme. Kè kína yā pì mà, à kène zaa maamaa. À zèò à Danieli mì sí, ben èe à bɔna zé wetee ai ɔf̄antē gàa à ḡèo kpén. Ben gbē pino èara wà pèk̄re wà gàa wà kína lè wà bè: Kí, n Midiāno kōn Pesiano doka d̄, wà bè yā kè kína diè kōn yā kè à gizio liena v̄iro. Ben kína bè wà mó kōn Danielio wà à zu músunɔ wèen. Kína bè Danieline: N Luda kè neèḡ donzi keene gurɔ píngi n bɔ!

Kè wà à zù wèe pì guu, wà gbè sè wà tàta wèe pì léa, ben kína sèeda kèa kōn a t̄ngao kōn a bùsu gbāadeeno t̄ngano, le gbēke tón yāke lie Danieli musuro yānzi. Ben kína tà be à gì pò ble gwāavī beeeazi, bens̄ èe a nɔgbē ke yā gbekaro. Èe f̄ à ii òro. Kè guu d̄, guwee e k̄e, ben kína pì f̄e à gàa músunɔ wèe pì kiia kpakpaa. Kè à s̄ wèe p̄izi, à lé zù Danielizi kōn p̄siaao à bè: Danieli, Danieli, Luda W̄endide z̄òbleri! N Luda kè neèḡ donzi keene gurɔ píngi f̄ à n bɔ músunɔ léz̄í? Danieli wèàla à

bè: Luda n dõ aafiao Zaaki! Ma Luda a malaika zì, à mò à músunɔ lé nàkɔ̃a, aɔ̃e ma kɛnnaro, zaake ma dene taarisaidee ũ. Kí, méé taari ke kenne zikiro. Kína pɔɔ kè nna maamaa, ben à bè wà Danieli gá wà à bɔ wèe pì guu. Kè wà à bɔ, wèe e à kèna gukearo kè à Luda náane kena yānzi. Ben kína bè wà mó kɔn gbē kè aɔ yā dī Danielianɔ, ben wà n zúzu wèe pì guu se kɔn n nɛnɔ kɔn n naɔnɔ. Ai aɔgɔ gá tɔɔte le, músunɔ n dā aɔ n kūkū aɔ n wánɔ wìwi píngi.

Kí Dariusu takada kè gbē kè aɔ kú a bùsu guunɔne n píngi kɔn bori sānda píngio à bè: Àgɔ kú aafiao maamaa! Ma yā kè diè ma bùsu gbē píngine, kè aɔgɔ Danieli Luda vīa vī aɔ donzi kene. Zaake Luda Wèndide kè kuu gurɔ píngin à ũ. À kpata yāana vīro, ègɔ kí blee gurɔ píngime. È gbē mì sí è n bɔ. È dabuyānɔ kɔn yābonsaenɔ ke musu kɔn tɔɔteo. Àmbe à Danieli bɔ músunɔ lézī. Danieli gbāaa è Dariusu kíblegurɔ kɔn Pesia bori Sirusu kíblegurɔ.

Danieli wéegupu'ena pɔ bēe mèn siigɔnɔ yā musu

Babilɔnu kí Belisaza kíblena wè káaku guu Danieli wéegupu è, à yāke è a laasuu guu gurɔ kè à daena a gádoa, ben à wéegupu pì yā kè takadan à à yā mìnɔ ò. Danieli bè: Méé guu gwaa wéegupu'ena guu gwāavī, ben ma ludambe ĩa mèn siigɔ è, aɔ̃e kakaa ísia bítala. Ben pɔ bēe bíta mèn siigɔnɔ bɔ ísiaan, aɔ bori bɔ doodo. À káakudee bɔ lán músu kè à kúu dèbenɔ vīi bà. Kè méé gwaa, wà à dèbe wòwoa, ben wà à sè wà zè à gbá plaaaa lán gbēntee bà, ben wà gbēntee swè dànɛ. Ben ma pɔ bēe plaadee è, à bɔ lán kpera bà. À gɛekesekena, gbāntēwa mèn aagɔ kpana à lézī. Ben wà bène à fɛɛ à nòbɔ só

maamaa. Beee gbera ma guu gwà, ben ma pò bēe pānde è, à bò lán gbèka bà. À dèbe vī a kpèea lán bāa bà mèn siigō bensō à mì vī mèn siigō. Wà à kpà kpatan. Beee gbera kè mée guu gwaa wéegupu pì guu gwāavī le, ma pò bēe siigōdee è, è tó vīa gbē kū ai swè kēn. À gbāaa sáa vīro. À swaa né m̀simè bensō à bíta, è pò sóo, à wíwi, è kèse pépèe à kpaaa kè g̀a. À b̀do kōn pò bēe kè aō d̀ne aenɔ. À koba mèn kuri. Kè mée laasuu lèe à koba p̀nɔ yā musu, ben ma koba pānde è, à néngo èe b̀ɔ ń té, ben koba káaku mèn aag̀ɔɔ wòwo aō guu b̀ne. Má è koba néngo pì wée vī lán gbēntee pò bà. À lé vī d̀o kè ègō wada yā oo.

Kè mée gwaa, má è wà kíblekitanɔ kàe, ben Tontoride m̀ à v̀èe. À p̀kāsāanɔ de pú féfen lán buu bà, à mikā de lán sākā bà. À kíblekita de ténene ũ, à górogbanɔ vī aōe té b̀ɔ. Té b̀do à g̀zī èe bàa lèe à ae lán swaa bà. G̀ɔn b̀ɔ lèo b̀ɔ e ìba bleene, gbē kè aō zena à aenɔ kà g̀ɔn miliō basɔro. Yākpækèrinɔ v̀èe, ben wà takadanɔ ẁewē. Ben má kpé mée tàasi kèe wada yā kè koba pì e oo yānzì, ben má kpé mée gwaa ai wà g̀a wà pò bēe pì dè wà à gè dúgu z̀ wà sè wà z̀ tén. Wà pò bēe pāndenɔ b̀do kpatan, m̀de wà ń tó ẁendio ai gurɔ plaa.

Kè mée guu gwaa gwāavī wéegupu pì guu le, ben ma pò è lán gbēntee né bà, èe m̀ɔ ludambe luguun. Kè à kà, ben wà à kpan'ae kè wà g̀ao Tontoride kiia. À à kpà kpatan à iko kpàa kōn gakuio, ben baade p̀ngi d̀nzi kène, b̀usu p̀ngi gbē kōn bori sānda p̀ngio. À iko ègō kuu gurɔ p̀ngi à yāana vīro, à kpata é mì de zikiro.

Wéegupu bókōtena

Mamoma Danieli ma pɔɔ yàka. Yã kè mée ee ma laasuu guu tò swè kèmagu. Ma sɔ gbē kè aɔɔ zena gweenɔ dokezi ma yã pìnɔ yāpuraa gbèkaa pínɡi. Ben à yã òme à yã pìnɔ bókōteme. Pó bēe bíta mèn siigɔɔ pìnɔ né kpata mèn siigɔɔ kè aóé bɔ anduna guunɔme. Mɔde Luda Musude gbēnɔ bé wé kpata sí wà ble aóégɔ vī gurɔ pínɡi, kpata pì éɡɔ yāana vīro. Beee gbera má yezi mà yāpuraa dɔ pó bēe siigɔde yã musu. À taka bò ado kɔn pó bēe kpaaanɔme, è tó vīa gbē kũ de à kpaaanɔla. À swaa né m̀sime, à ɔnkɔkɔ né m̀gotēme, è pó só à wíwi è kèse pépepe à kpaaa kè gɔ̀a. Má yezi mà koba mèn kuri kè aɔɔ kú à mianɔ yáasi dɔ dɔ kɔn koba kè bò ben koba mèn aagɔɔnɔ wòwo wà guu tònɛo. Koba pì wée vī kɔn léo, è wada yã o, à zena gbāa de à kpaaanɔla. Kè má kpé mée gwaa, koba pì e zĩ kaa kɔn Luda gbēnɔ èe ní fuu. Ben Tontoride pì mò à yã nnaa kpà a gbē pìnɔa, zaake kpata gɔ̀na Luda Musude gbēnɔ pó ù gurɔɔ bé à kà.

Wà bème lán kè bà. Pó bēe mèn siigɔdee pì né kpata siigɔdee kè eé bɔ anduna guume. À taka bò ado kɔn kpata kpaaanɔ, eé da andunala pínɡi à kèse pépepea à wíwi. Koba mèn kuri pìnɔ né kpata pì kína gɔɔn kuri kè aóé kí bleenɔme. Kína kè bò adona kɔn à káakupɔnɔ é fεe ní gbera eé kí gɔɔn aagɔɔnɔ bɔ kpatan. Eé Luda Musude tó zaaa sí eé gbāa mó à gbēnɔne eé wete à zĩbaa gurɔɔnɔ kɔn doka kè Ludaa dienɔ lie. Wà Luda gbēnɔ nàne à ɔzĩ wè aagɔ kɔn a kusuo. Mɔde yākpaekerinɔ é v̄e aɔ à bɔ kpatan, aóé kpata pì mì de míɔmíɔ ai gurɔ pínɡi gbasa wà anduna kpata pínɡi kíke kɔn ikoo kɔn bítakeeo kpá

Luda Musude gbēnc̄a. À kpata pì né kpata kè eé yāarome, kpatablerinc̄ é d̄nc̄zi kene aóé mì siene í píngi. Yā pì lén gwe. Mam̄ma Danieli, ma laasuunc̄w tò vīa ma kũ maamaa, ma uu liē, ben má yā pì kũna ma swēn.

Sākaro swèekena k̄n blèkofii

Belisaza kíblena wè aagōdee guu mam̄ma Danieli ma wéegupu è à kè má è káaku baasi. Mée guu gwaa ma wéegupu'ena pì guu, ben má è má kú kíbe Susa wétedaan Elamu bùsun. Má kú swaa kè wè be Ulai sae. Ma wée sè ma guu gwà, ben ma sākaro è zena swaa pì léa. À koba vī mèn plaa. Aōw gbàa, m̄de à doo gbàa de à doola, à kè gbàa pì bò zāame. Ma sākaro pì gwà, èe sō dadaa ɔfāntēgēkpen kpa k̄n gu'igbāroo kpaa k̄n s̄w̄mete kpaa, èe koba máemaεε. N̄b̄w kee e f̄w à zè à ḡnero, gbēkee e f̄w à bò à gbāaa ɔzīro. Ègō a zīnda p̄yezi keeme, ben à a zīnda sè lezī.

Mée laasuu læ yā p̄ia, ben ma blèkofii è b̄na ɔfāntēgēkpen kpa, à bà andunala píngi à gbá e p̄ée t̄w̄tero. À koba bíta vī a wéegbātān. À gàa sākaro kè zena swa léa pì kiia, ben à kúu òa k̄n p̄ɔf̄ē p̄āsīo. Kè má è à s̄uzi k̄n p̄ɔf̄eo læ, à à gbēgbē ai à à koba mèn plaaa p̄inc̄ è'e, ben sākaro pì e f̄w à p̄earo. Blèkofii à nè à k̄ese p̄èp̄εεa, gbēkee e f̄w à à bò à ɔzīro. Ben blèkofii a zīnda d̄i, m̄de kè à p̄èe maamaa, à koba bíta pì è, ben koba p̄āndenc̄w b̄e wà kpà mèn siigō à ḡēe ū, aō lé d̄w̄d̄w̄ anduna gooda siigōnc̄w.

Koba p̄inc̄w doke gbādā néngō bò, ben à bíta kũ maamaa. À gàa s̄w̄mete kpa k̄n ɔfāntēb̄wε kpaa k̄n bùsu maaa kpaa. À bíta kũ ai à gàa pé ludambe zīk̄p̄εnc̄w, ben à s̄w̄s̄w̄nc̄w kenc̄w w̄oro

à ní kwée tɔɔtɛ à kèsɛ pèɛpɛɛ́mma. À a zĩnda sè à kè sáa kɔ́n zìkɛɛ pìnɔ Kínao. À saa kè wègɔ́ ooa lán guu e dɔɔ nà mì dè à à kúkii kè bezĩ ũ. Wà zìkari pìnɔ nàne à ɔzĩ kɔ́n saa kè wègɔ́ oo lán guu e dɔɔ nào bɔ́nkɛɛyã kè wà kè yãanzi, ben à yãpuraa pãɛ tɔɔtɛ. Yã kè à kè píngi bò maa. Ben má mà malaika e yã oo, ben malaika pãnde à là à bè: Wéegupu'ena yã pì é gá ke ai bɔ́remɛ? Saa kè wègɔ́ oo lán guu e dɔɔ nà yã pì kɔ́n bɔ́nkɛɛyã kè è guu yaka pìo kɔ́n Luda kpé kpańmanaoo kɔ́n kèsɛpɛɛɛna zìkɛɛ pìnɔao. Ben à bèmɛ: Eégɔ́ gaa ai gurɔ́ wàa kuri awéedo kpé basɔ́ro sa'ona kɔ́ngɔ́ kɔ́n uusieo gbera, Luda kpé é gbasa à bɔ́ maa.

Wéegupu bɔ́kɔ́tena

Gurɔ́ kè mamɔ́ma Danieli mée wéegupu pì ee lɛ, mée zé wetɛɛ mà à yáasi dɔ́, ben ma póke è zena ma ae à bò lán gɔ́gbě bà. Ben ma gběntee kòto mà bɔ́na Ulaizi à lɛ zù à bè: Gablieli, ñ wéegupu kè gbě pì è bɔ́kɔ́tenɛ. À sòmazi ma zekiaa. Kè è mɔ́ɔ, vĩa ma kũ, ben ma dae ma puua. À bèmɛ: Gběntee né, ñgɔ́ dɔ́ kè wéegupu kè ní è de andunayãagurɔ́ yã ũmɛ. Gurɔ́ kè è yã oome, ii ma kũ gbãa, má daena ma puua. Ben à ɔ nàma à ma fɛɛ à ma ze. À bè: Mée yã kè eé mó Luda pɔ́fɛpitammagurɔ́ ziaɛpɛɛ zĩ oonnemɛ, zaake andunayãagurɔ́ yãmɛ. Sãkaro kobamemplaadee kè ní è pì de Midiãno kɔ́n Pesia kínano ũmɛ. Blèkofii sɔ́ né Girisi kpatamɛ. Koba bíta kè dɔ́ à wéegbātãn de à kína káaku ũ. Koba mèn siigɔ́ kè aɔ́ bɔ́e koba kè è gɛɛ ũu pì né kpata mèn siigɔ́ kè aɔ́é bɔ́e à borii guunɔ́mɛ, mɔ́de aɔ́ gbãaa é ká lán à bàro.

Aã kíblena gurɔ zãa zĩ, tó aã taarikena lé kà, kína uu fēkpana mɔnafikide kàsara é fεε. À gbãaa é kaara, èe ke kɔn à zĩnda gbãaaonlo. À pɔkaatena é swè kēngu. Yã kè eé ke píngi égɔ papaname, eé gɔsagbãaano kɔn Luda gbēno dúgu zɔ. À ɔndɔo guu à mɔnafiki égɔ papaname, eégɔ daa a ka. Tó gbēno yãke dɔnaro, ben eé n dúgu zɔ paripari eé fεε kɔn kínano Kíno. Weé à kaate, mɔde gbēntee ɔonlo.

Sa kɔngɔ kɔn sa uusieo ogurɔ wéegupu kè n è né yãpuraame. N yã pì ká takadan, zaake eé ke ziakrεε zĩme. Mamɔma Danieli ma gbãaa yãa, ben ma gyãa kè gurɔ plaa. Kè ma fεε, ma εara ma zĩi kè kínane. Ma bídi kè wéegupu kè má è pì yãa, méε à ɔkɔtɔna dɔro.

Danieli aduakena

Asueru né Dariusu, Midiã bori kíblena Babilonia bùsun wè káaku guu, mamɔma Danieli ma yã kè Dii ò annabi Yeremayane è takadan à bè, Yerusalemu é gɔ bezĩ ù wè baaagɔ akurime. Ben ma ae dɔ Dii Ludaa ma kúe kène ma wée kèa kɔn léyinao kɔn túbuo kuna ma mìà kɔn pɔsia utano dana. Ma adua kè Dii ma Ludaa, ma a gbēno durunno òne ma bè:

N yã nna Dii Luda. N bíta bensɔ n naasi vĩ. Neégɔ n bà kuuna kɔn gbē kè aɔo yenzi aɔè n yã maano kũna náane guu. Wa durun kè wa yã zaaa kè. Wa taari kène wa krεε linne. Wa ɔo yã kè n òne kɔn n dokano krεε. N zòbleri annabino yã ò wa kínano kɔn wa kpatablerino kɔn wa dezino kɔn wa bùsu gbēno n píngi kɔn n tóo, ben wée n yã maro. Dii, n maa. Wapino sɔ wa gɔ kɔn wío gbãa, wamɔwa Yerusalemuɔdeeno kɔn Yudano píngi

kōn Isaraili kè aōw kú kīinō kōn Isaraili kè aōw kú zà
bùsu kè n ní fāakōan aō bōna n kpεε yānzino ní pīngi. Dii,
wí wa kū durun kè wá kènne yānzi, wapino kōn wa
kínano kōn wa kpatablerino kōn wa dezino. Dii wa
Luda, baa kè wa sāsā n yāa, ní wēnda vī kōn sùuo. Dii
wa Luda, wée mì siennero wée té doka kè ní dà n zòbleri
annabinone aōw òweenōziro. Isarailino pā n dokane ní
pīngi aō gí n yā mazi. Ben n láari kèwa kè wa durun
kènne yānzi, lán ní ò n zòbleri Musa doka takadan nà. N
yā kè n bè eé wa lee kèwe kōn wa gbēnsino. N mónzi
kpàwazi, wèe yā kè Yerusalemu lè taka e anduna guu
zikiro. Wa Luda, yā pì wa le lán à yā kú Musa doka
takadan nà, mōde wée n kii wetero, wée kpεε li wa
durunnone wa làakari dō n yāpuraaaaro. Dii wa Luda,
néé gí ke kōn mónzi kpanawazioro, zaake n yā ègō nna
n yākena guu pīngi, ben wée n yā maro. Dii wa Luda, n
bō kōn wa gbē kè aōw de n gbē ūuno zaa Iyipiti kōn n
gāsā gbāaaao, n tó bō lán à kuu ai kōn a gbāao nà. Wa
durun kè wa taari kènne. Dii, lán n yākenano maa
pīngi nà, ò n pōfē kōn n pētēo kē n wéte Yerusalemua
kōn n kpīio sa, zaake Yerusalemu kōn wamōwa kè wá
de n gbē ūuno gō fabona pó ū gbē kè aōw ligawaziinone
ní pīngi wa durunno kōn wa dezino yāzaakenao yānzi.
Wa Luda, ò mamōma n zòbleri wéekεε kè méε keemma
sí sa kōn ma wēnda wīio. Dii, ò ae dō n kúkii kè gbōroa
n tó yānzi. Luda, ò swā kpá ò ma yā ma. Ò wée sé ò
wéte kè n tó kúa bezī gwa. Èe ke wa maakena yānzin

wée wée keemmaziro, n wēnda bíta yānzime. Dii, ò ma yā ma! Dii, ò sùu ke! Dii, ò swā kpá ma yāzi ò ke kpakpaa! Ma Luda, òton gí kero n tó yānzi, zaake n tó kú wéte pía kōn n gbēnɔme.

Azuma baaagō akuri yā

Gurɔw kè mée yā oo le, mée adua kee mée ma durunno yā oo kōn ma gbē Isarailino durunno, mée wée kee Dii ma Ludaa à kpíi yā musu, kè mée adua kee le, Gablieli, gbē kè má è wéegupu'ena guu yāa pì vĩa à mò ma kiia sa uusie ogurɔ. À yā òme à bè: Danieli, ma bɔ ma mɔnzi le mà n wée kēnneme, n dōna e à kaara. Kè n na aduakēnaa, Luda n wéekē sì, ben ma mɔ mà onne, zaake à gbē yenzideen n ũ. Ñ làakari do yā kèa ò laasuu lé wéegupu kè née eea. Luda azuma baaagō akuri diē n gbēnɔne kōn n wéte pìo, le à taarinɔ mì de à durunno vīi à yā zaaano kēawa, eé bɔ kōn bɔna maaa kè eé yāaroo, wéegupu'ena kōn annabikē kenao lé é ká, weé Ludakukii kya ke. Ñ laasuu lé yā kèa ògō dō kè naana zaa gurɔw kè wà diē kè Yerusalemu é eara à su a gwena ziia ai à gàa pé Mesaya mógurɔwa eégō de azuma swēplaa kōn azuma baaagō awēplaa òme. Weé eara wà káe weé à gāalenɔ keke kōn zédaano, mɔde nawēa égō kuu gurɔw pía. Azuma baaagō awēplaa pì gbera weé Mesaya pì de, gbēke é zēoro. Kína kè èe mɔw zìkpeeno é wéte pì kaate kōn Luda kpé. À mīdena é su lán í gublana bà. Ai à lé gō gá ká zìkana kōn kaatenao égō kuu lán Ludaa diē nà. Kína pì é lēdole ke kōn gbēnɔo pari ai azuma do. Azuma doo pì dagura eé sa'ona kōn gbadanao mì de à tēpɔ

guyakari pée gwe ai kaatena kè Ludaa diè guyakari pìne gá à leo.

Gakuidee bo à mɔna Danielizi

Pesiano kí Sirusu kíblena wè aagõdee guu wà yā biia Danieli kè wè bene do Betesazane. Yā pì né yāpuraame, bensõ zĩ gbāa yāme. À yā pì mà wéegupu'ena guume, ben wà à bòkõtene.

Guro beea mamɔma Danieli, mée pɔsɔia kee azuma aagõo dagura. Mée pó nnaa blero, nòbo ke wèe e gē ma lénlo. Mée nósi kemaro ai azuma aagõo pì gàa à pàpao.

Mɔ káaku guro baro awɛsiigõdee zĩ má zena swa bíta kè wè sísi Tigiri sae. Ma wée sè ma guu gwà, ben ma gbēke è à táaru bisa dana, vura maa asaa dɔna à pii. À mè bò lán gbè bèedee bà, à uu de lán loupina bà. À wée de lán sèté bà, à ɔɔɔ kɔn à gbánɔɔ e té kee lán mògotē lólona bà. À kòto de lán gbē parii kii bà. Mamɔma Danieli mámbe ma wéegupu pì è mado. Gbē kè aõ kúmaonɔɔ e ero, mɔde swè kèngu, ben aõ bàa lè wà gàa wà ùte. Mámbe ma gõ mado, mée wéegupu bíta pì ee. Ma gbāaa yāa, ma uu liè, ma gõ gbāaa sai.

Ma à kòto mà, ben guro kè mée maa, ii ma kũ gbāa, ma dae ma puua. Ben wà ɔ nàma wà ma se wà ma kue ma kosooa kɔn ma ɔɔ, mée lugalugaa. Ben wà bème: Luda gbē yenzide Danieli, n làakari do yā kè mée oonneea. N fɛe n ze, zaake wà ma zimmame. Kè à òme le, ma fɛe ma ze, mée lugalugaa. Ben à èara à bème: Danieli, nton tó vĩa n kũro, zaake zaa guro káaku kè n n nòse kpà yā wàaripanaa bensõ n n zĩnda bùsa Ludane, à yā sinyo. N yā pì yāzin ma mɔzi. Pesia bùsu tãa kí ma dādã guro baro awɛdo, ben malaika kíno do Mikaeli bé à mò à ma

īan kà. Ma mɔ le mà yā kè eé n gbēnɔ le gurɔ zāa zī bɔkɔtēne,
zaake wéegupu kè née ee kuu zia yā ūme.

Gurɔ kè èe yā pì oome, ma a m̀ p̀e, má yītena kítikiti. Gbē
kè b̀ lán gbēntee bà pì ɔ kè ma léa, ben ma lé wè ma yā ò. Ben
ma bè gbē kè zena ma aene: Dii, ma wāwāa mà p̀ kè mée ee
yānzi, ma gō gbāaa sai. Dii, mamɔma n z̀bleri mé ke diame
mà yā onyo? Má gbāa vī doro, wesabona kèmao zīŭ. Gbē kè b̀
lán gbēntee bà pì èara à ɔ kèma à ma gba gbāaa à bè: Luda gbē
yenzide, ònton tó vīa n kūro. Ngō kú kōn aafiao! Ǹ tó n làakari
gō kpaena! Ǹ swè gō gbāa! Kè à yā òme, ben ma gbāa è ma bè:
Dii, ǹ yā ome sa, zaake n ma gba gbāaa. Ben à bè: Ǹ yā kè t̀
ma mɔ n kiia dōó? Mé eara mà gá zī ká kōn Pesia tāa p̀o tia.
Tó ma ta, Giriki tāa é mó. M̀de mé yā kè kú Yāpura Takadan
onne gīa. Gbēkee e ze à ma īan káro, séde a malaika Mikaeli
baasiro.

Midiā bori Dariusu kíblena wè káaku guu, ma ze ma gi kōn
Mikaelio ma à dākpa.

Sɔɔmete kína kōn gu'igbāro kínao

Yāpuraan mée oonne. Kína pāndeno é fēe gōɔn aagō aō kí ble
Pesia b̀sun. Aō siigōdee té ǹ kpe, eégō auziki vī maamaa
deñla. Eé gbāaa e a auziki p̀ yānzi eé t̀ gbē píngi fēe Girisi
b̀suzi. Kína gbāadee é fēe à kí ble b̀sunɔa pari, eégō kee lán
à yezi nà. À fēena gbera à kpata é gboro à ke leo siigō, anduna
gooda siigōɔnɔ baade kōn a p̀o. Èe ke à boriinɔ bé wé kpata
p̀nɔ blero, gbē pāndeno bé wé ble, à kpata p̀nɔ gbāaa é ká à
káakupɔ ūro.

Sɔwmetɛ kpa kína éǵō gbāa vī, mɔde à zìkpeɛnɔ gbēnsi ke éǵō gbāa vī deàla. Eé kí ble à kpata éǵō bíta. Guro plaaa gbera aǵé ledole ke. Sɔwmetɛ kpa kína é a nénɔkpare kpāsā gu'igbāro kínaa ledolekena kōo sèeda ũ, mɔde nɔgbē pì éǵō iko vī gwero, kína pì kōn à néo é gí kero. Weé nɔgbē pì kōn gbē kè aǵ m̀ono kōn à deo kōn à ïankario kpámma guro beea. Nɔgbē pì dane ke bé eé kí ble à de gēe ũ. Eé léé gu'igbāroo kpa kína zìkpeɛnɔa eé gē à zeki gbāaan. Eé zì kányo à gbāa m̀ónne. Eé n̄ tāano kōn n̄ dii kè aǵ kāsano sée wà táo Iyipiti kōn n̄ pó bèedee kè wà kè kōn vuraio kōn kondogionɔ. Eé gu'igbāroo kpa kína tón gīa guro plaa. Gu'igbāro kpa kína pì é mó à léé sɔwmetɛ kpa kína pì b̀usua se, mɔde eé ɛara à tá a b̀usun. À nénɔ é zì soru ke aǵ zìkpeɛnɔ kakōa paripari. Aǵé da zén aǵ dagula lán swapana bà. Aǵé zì ká ai aǵ gá káo à zeki gbāaan. Sɔwmetɛ kpa kína é fē eé gá zì ká kōn gu'igbāroo kpa kínao kōn zìkpeɛ kè à kàkōa paripariinɔ eé zì blemma. Tó à zìkpeɛ pìnɔ sèe à tányo, eé a zīnda sé lezī. Eé n̄ dede gōɔn boro kuri, mɔde eé e à zì blemma guro píngiro. Gu'igbāro kpa kína é ɛara à zìkpeɛnɔ kakōa paripari de à káakupola. Tó à gurokà, eé mó kōn a zìkpe parii pìnɔ, baade kōn a gōkebonɔ.

Guro beea gbē paridee é fē sɔwmetɛ kpa kínazi. N bori gō pāsīnɔ é fēzi wéegupu kè n̄ è yāpapana yānzi, mɔde aǵé m̀innaa kero. Gu'igbāro kpa kína é mó à wéte bīide kagura ke eé sí. Sɔwmetɛ kpa zìkpeɛnɔ gbāaa é fō à kpánnero, baa aǵ zìkpe maaanɔ. Aǵ gbāaa é fōro. Kína kè mò à lèea é ke lán à yezi nà, gbēke é fō à kpánnero. Eé ze b̀usu maaan eéǵō à kaatena zé vī. Eé zeo à mó kōn a b̀usu ikoo píngi, mɔde eé

ledole ke kōn sɔɔmetɛ kpa kínao. Eé a nénɔkpare kpāsāa le à e à à kpata yaka yānzi. Yā pì é zé kero, eégɔ àre ke vīnero. Eé gbasa à ae dɔ ísīaa sae būsunɔa eé sí pari, ben zìkpeenɔ gbēnsi ke é à wada mì de eé tó à wada wí à musu. Eé ɛara à ae dɔ a be būsuzi zeki gbāaanɔa sa, mɔde eé gēn sí à lée, weé à e dɔro.

À gēɛ é be'ɔɔsiri gbāamɔnneri gbaremma le à a kíkɛgakui kaara yānzi, mɔde gurɔ plaaa gbera eé game, èe ke pɔfē ke zì yānzinlo. À gēɛ é gɔ de gbē gina kè wèe à kpá kpatanloo ũ. Gurɔ kè gbēnɔ yāke danaro, eé mó à lénnaa kásañne à kpata símma. Eé zìkpeenɔ wíwi a ae dúgudugu, eé n kaate kōn kína kè à ledole kèoo. Ledolekenao gbera eé bɔ à kpeɛ, à gbāaa é kaara, baa tó à gbēnɔ pari. Eé gē būsuzi auzikidee kè à gbēnɔ yāke danaroonɔzi, eé yā kè a denɔ ke a dezinɔ e fɔ wà kèroo ke. Eé n pɔnɔ sée eé n pókādeenɔ nakɔa eé n auziki pìnɔ kpaatete a ibanɔne. Eé à zaaa kpakɔsɔ zeki gbāaanɔzi, mɔde eé gurɔ plaaa kero. Eé swè die à té ká a zīndan. Eé gē sɔɔmetɛ kpa kínazi kōn zìkpeenɔ paripari. Sɔɔmetɛ kpa kína pì é zì káo kōn a zìkpe parii kè aɔ gbāaa kè bítanɔ, mɔde eé n fɔro, zaake weé lé kpakɔsɔzime. Gbē kè aɔ pɔ bleonɔ é zìbɔnkpeɛ kene. Weé pé à zìkpeenɔ wà n paridee dede. Kí gɔn plaaa pìnɔ é vɛe teebu dɔnkɔzi kōn nɔsezaaao aɔ egɛ tokɔne. Eé zé kero, zaake yā é mì de à gurɔame. Gu'igbāro kpa kína é da a būsuzi zén kōn auziki bítao, mɔde eé yā zaaa kpakɔsɔ gbē kè Luda bà kúnyonɔzi. Eé yā lúñne gbasa à tá a būsun.

Tó à gurɔ kà, eé ɛara à gē sɔɔmetɛ kpa būsuzi, mɔde kèkii é gɔ de lán à káakupɔ bàro. Ɖfāntēgēkpendeenɔ é gíne kōn góro'itenɔ. Eé na a sāsaa, eé ɛara à gá pɔfē pita gbē kè Luda bà

kúnyonɔ. Eé ze kɔn gbē kè aɔ Luda bà kuunaño yā gbòronɔ. À zìkpeenɔ é Luda kpé gbāsī lé aɔé saa kè wègɔ oo lán guu e dɔɔ nà mì de aɔé tɛpɔ guyakari péen. Eé gbē kè aɔ Luda bà kuunaño yā gbòronɔ mì lie kɔn mɔnafikio, mɔde gbē kè aɔ n Luda dɔɔnɔ é ze gbāa aɔ gíne. Aɔ gbē kè aɔ ɔndɔɔ vīino é yā da gbēnɔne pari, mɔde gurɔ plaaa dagura weé n gbēkenɔ kwé kɔn fēdaao weé n gbēkenɔ kpáta weé n gbēkenɔ ká kpésiaan weé n pɔnɔ símma. Tó aɔ lèe le, weé n ïan ká fète, mɔnafikideenɔ é namma pari. Ɔndɔri pì kenɔ é kpágula, le Luda e à n baasa à n gbāsī worómma, le aɔ nɔse e à pura kū ai gurɔ lé gá ká, zaake gurɔ pì é ká lán Ludaa ðie nàme.

Kína kè eé a zīnda sé lezī

Kína ke bé eé ke lán à yezi nà eé a zīnda sé lezī, eé bítakee dɔ a zīndane de tāanɔla píngi eé dɔkena yā o Luda kè deñlaa musu. À yā égɔ gaame ai Luda pɔfēpitammagurɔ gá papao, zaake Luda é yā kè à zèo kemε. Kína pì é a dezinɔ tāanɔ yā daro ke taa kè nɔgbēnɔ ègɔ yezi. Eé taa ke yā daro eé bítakee dɔ a zīndane deñla píngi. Eé zeki gbāaanɔ taa kpe da a dii ũ aɔ gēε ũ. Eé dii kè a dezinɔ dɔroo pì kpe da kɔn vurao kɔn kondogio kɔn gbè bèedeo kɔn pɔ auzikideenɔ. Eé yā lú zeki gbāa gbèntēnɔne bori zìtɔnɔ taa pì gāzī. Eé gbē kè aɔ à dɔɔnɔ kpe da maamaa. Eé tó aɔ kí ble gbēnɔa pari, eé b̀usu kpàateteñne n asaia ũ.

Tó à gurɔ lé kà, sɔɔmete kpa kína é léεa zìo, ben gu'igbāroo kpa kína é fεzi lán zàga'ia bà kɔn sɔgoronɔ kɔn sɔdeenɔ kɔn góro'itenɔ paripari. Eé gē b̀usunɔzi pari à dagula. Eé gē b̀usu maaazi dɔ. B̀usu paridee é léε, mɔde εdɔmunɔ kɔn Mɔabunɔ

kōn Amōninō gbēnsinō é bō. À iko é būsū pariinō le, Igititi é boro. Eé gbāaa ble Igititi auziki kè utenanōa, vura kōn kondogio kōn pō bēdeeno pīngi. Libianō kōn Etiopianō é mī siene. Baaru kè eé bō ɔfāntēbōe kpa kōn gu'igbāroo kpaao é tó swè kēn, eé da zēn kōn pōfē bítao gbē parideeno kaatena kōn ní mīdenao yānzi. Eé a kíkē bisakutaa dō ísia kōn Luda kpii maaao dagura. Gwen eé gan, gbēke é à ïan káro.

Guro zāa zī

Guro beea Mikaeli, malaika ïsi kè è ze kōn n gbēnōo é fēe. Guro beee nawēa égō bíta. Zaa boriinō naana guro ai guro beea à taka e ke zikiro. Guro beea n gbē kè aō tó kú Luda takada guunō é bō. Gbē parii kè aōe ii oo tōte guunō é vu. Aō gbēkenō égō wēndi kū eé yāaroo vī, aō gbēkenō sō lalandi kōn wí yāanasaiō. Gbē kè aō ōndōo vīinō égō té kee lán musu pōnō bà. Gbē kè aōe tó parii bō maaa pìnō égō té kee lán sōsōneno bà. Mpi sō Danieli, ñ yā pìnō ká takadan ñ koko ñ à lé nakōa ai gurōo pì lé gá ká. Gbē parideeno égō gaa weégō suu le wà dōna kaara.

Mamōma Danieli ma guu gwà, ben ma gōon plaaano è, gbē doo zena swaa baa kè kpa, gbē doo baa kāa kpa. Aō gbē mēn doo bè gbē kè táaru bisa dana à zena swa'ilaane: Yābōnsae pìnō é mī de bōreme? Gbē kè táaru bisa dana à zena swa'ilaā pì a ɔplaa kōn a ɔzēe sè musu, ben má mà à bè kōn Gurōpingide tóo: Wè aagō kōn a kusuome. Tó wà Luda gbēnō gbāaa fō wà yāa, yā pìnō gbasa wà mī de pīngi. Má mà, mōde mēe à bōkōtēna dōro, ben ma à là ma bè: Dii, yā pì gbè é bō diame? À wēmala à bè: Danieli, ñ gá! Yā pìnō mī égō utename, weégō pō

kúεa ai gurɔ lé gá ká. Zĩ beea gbẽɔ gbãĩ é kě́mma pari, aĩ nòse é pura kũ lán wà ní baasa bà, mɔde gbẽ zaaano é keke wàgɔ zaa. Gbẽ zaa ke é yã pì d̀ro d̄ro, mɔde gbẽ kè aĩ ɔnd̄o v̄ino bé wé ma. Tó wà saa kè wè o lán guu e d̄o nà mì dè wà t̄p̄o guyakari p̄en, gurɔ wàa sw̄edo kpé basiiḡo akuri bé eéḡo kuu. Aubarikadeen gbẽ kè eé gurɔ wàa sw̄edo kpé basw̄eplaa s̄rosai d̄a à ká ũ. Mpi s̄, ñ gá ai n gurɔ léa. Né anduna tó gbasa ñ f̄ε ñ n baka le gurɔ z̄aa z̄ĩ.